

Middelalder på mode

Over hele Danmark vokser interessen for middelalderen

Af Toni Rasmussen

HORSENS - »The dark ages« kaldes middelalderen i de engelsktalende lande. I Danmark har man talt om »Den sorte tid« og »Den sorte død«.

Grumme, gysende og uhyre billedskabende fraser, som ikke har meget med virkeligheden at gøre.

Ikke desto mindre falder tankerne straks på jordfarvede og latrinhørmende klæder, pestens rædelsvækkende og fatale hærger og inkquisitionens grusomme magt, når pandebrasken skal sætte billeder på middelalderen.

Men mere negativt og forkert kan det ikke blive.

Velour og silke

Arkæologiske fund fra middelalderen, hvor tøjet har været brunere end bæ, skyldes især garvesyre, som med tiden har gjort tøjet så dystert.

I dag er man med videnskabens hjælp kommet frem til, at middelalderens klæder var farverige, endda med meget rene og stærke farver, og kunne være fremstillet af både velour og silke.

Med udenlandske betegnelser som for eksempel »The monk ages« og »The muddy ages« glemmer man også nemt middelalderens farverige og farvestrålende personligheder.

I det store udland har historien, fantasien og Hollywood ellers fostret så spændende typer som Vilhelm Erobreren, El Cid, Richard Løvehjerte, Robin Hood, Ivanhoe og den skotske frihedskæmper William Wallace, kendt i Mel Gibsons skikkelse som »Braveheart«. Hverken lortebrune eller kedelige kan de ovennævnte eksempler kaldes.

Her til lands har middelalderen også en lang række spændende personligheder at byrste sig af.

Der er Valdemar-kongerne, hvor Valdemar Atterdag faktisk var med på korstogene til Jerusalem. Der er Erik Klipping, der led den velkendte og frygtelige død, Margrethe den

Middelalderen bliver ofte betegnet som en mørk og brun tid. I dag er man med videnskabens hjælp kommet frem til, at middelalderens klæder var farverige, endda med meget rene og stærke farver, sådan som de belgiske flaghastere Dendermonde demonstrerede det på festivalen i Horsens i 1997. (Foto: Jacob Kromann-Andersen)

første og biskop Absalon.

Og så er der - måske vigtigst af alt: - omkring 2500 kirker, bygget i den danske middelalder. I en stor del af dem finder man et specielt velbevaret middelalderfærdsmønster for Norden og især Danmark: Kalkmalerierne, som med deres smukt klædte personer sætter endnu en streg under, at middelalderen havde masser af farver.

Blev udskudt

Og her bliver vi så nødt til lige at ridse op, hvorfor middelalderen i Norden og i resten af verden ikke er den samme.

Spørger man en udlænding om middelalderen, kan årstallene variere. Uden for Norden berammer man middelalderen fra omkring for eksempel Romerrigetets fald i Vesteuropa år 476 eller som englænderne omkring år 600. Og man runder den historiske periode af enten ved Konstantinopels fald i 1453, opdagelsen af Amerika i 1492 eller ved begyndelsen af reformationen i 1517.

I Norden skal vi lige have den »vilde« vikingetid med i historien. Derfor begynder Nordens middelalder først omkring 1050, nærmere betegnet 1066 med »Slaget ved Hastings«, som kaldes vikingetidens endeligt.

Nordens middelalder har megen religion på samvittigheden. Danerne gik over til kristendommen i

det tiende århundrede, og vores middelalder afsluttes med opgøret med paven i Rom ved reformationens indtog i Danmark i 1536.

Lige om hjørnet

Vil man opleve middelalderen på nærmeste hold, byder for eksempel Middelalderfestivalen i Horsens og Middelaldercentret i Nykøbing Falster på mange spændende øjeblikke.

Hvor det tidligere var jernalderen og vikingetiden, er middelalderen danskernes foretrukne historiske periode netop nu.

Museumsinspektør Lau Lauritzen fra Middelaldercentret i Nykøbing Falster siger det således:

- Danskernes interesse for historiske perioder kommer i bølger. Netop nu er det middelalderens tur. Succesen skyldes også en stor interesse for slægtsforskning. Vil du kende dine rødder, er det svært at komme længere tilbage end middelalderen.

En anden ting, Lau Lauritzen nævner i forbindelse med interessen for middelalderen, er publikums søgen »tilbage til rødderne og naturen« i en fortravlet og kaotisk verden.

- I løbet af sæsonen optræder mange familier som middelaldermennesker på Middelaldercentret. Ofte vil de ikke væk igen. Børnene græder, og »bankmanden« gruer for hverdagen efter opholdet. I middelalderen måtte man

arbejde for at overleve, men havde meget mere tid til hinanden. Det giver stof til eftertanke i fortravlede familier. Jeg tør endda vove den påstand, at Middelaldercentret og periodens levevis i almindelighed har en god indflydelse og en social effekt på de af nutidens danskere, som kommer her forbi, siger Lau Lauritzen.

100.000 gæster

Europæisk Middelalderfestival i Horsens byder i dag og i morgen for fjerde gang omkring 100.000 gæster velkommen til to dage i middelalderens tegn.

Projektleder Ebbe Johnsen, kultur- og fritidsforvaltningen i Horsens, bekræfter samstemmende med Lau Lauritzen, at slægtsforskning er en af de vigtigste årsager til den voksende interesse for middelalderen.

- Middelalderen er nu mere populær end vikingetiden, hvilket nok også skyldes, at man nu ved, at middelalderen var en både rig, spændende og meget farverig tid. At perioden er så vel beskrevet i skriftligt materiale betyder helt sikkert også, at mange kan identificere sig med datidens mennesker, blot de iklæder sig et middelalderkostume.

Publikum deltager

- En af vores smukkeste erfaringer ved Europæisk

Middelalderfestival er publikum og de optrædendes afhængighed af hinanden, fortsætter Ebbe Johnsen. Uden hinandens hjælp og god tid fungerer et middelaldersamfund simpelthen ikke. Iført kostume og en rolle bliver der også fred og ro til at lege. Publikum og de optrædende her i Horsens går op i middelalderlivet med liv og sjæl, og alle er nok lidt klogere, når festens sidste fakkellukket.

Ebbe Johnsen skal nok tages alvorligt. Ikke færre end 2000 af Horsens i alt 56.000 indbyggere optræder i en eller anden middelalder-sammenhæng under festivalen. Det svarer rundt regnet til én person pr. familie.

Middelalderen er åbenbart også ved at vinde gehør i det store udland. Hele 39 udenlandske journalister har meldt deres ankomst til Europæisk Middelalderfestival.

Så lad os runde danskernes stigende interesse for middelalderen af med at kipe med det vel nok mest populære stykke danske arvegods gennem tiderne: Verdens ældste flag, som faldt fra himlen lige ned i middelalderen år 1219.

Og at Dannebrog skulle være brunere end bæ - det kan man vist kun mene, hvis man bruger kraftige skyklapper end dem, tidligere tiders historiebøger er skrevet med.

FAKTA

Middelalder her og nu

I forbindelse med 900-året for korstogsridderens erobring af Jerusalem er 1999 udråbt til »Middelalderår«. Men man kan allerede nu besøge middelalderen mange steder i Danmark.

Nordeuropas største borgruin er Hammershus, skrånende stor-skydende og tankevækkende ned mod Østersøen på Bornholm. Kronborg, Kalø Slotsruin, Koldinghus, Nyborg Slot, Gurre Slot, Vordingborg Slot og Ålholm er andre spændende steder bygget i middelalderen.

Ikke at forglemme stormandsborge som Bastrupårnet, Gjorslev, Spøttrup samt en lang række klostre. De fleste landsbykirker er også bygget i middelalderen, så der er nok at kigge på.

Hertil er de sidste år kommet festivaler og historiske centre med den succesrige Europæisk Middelalderfestival i Horsens som flag-skibet.

For de, der ikke får middelalder nok under festivalen, er Middelaldercentret i Nykøbing Falster en anden mulighed.

Det er Lolland-Falsters mest besøgte museum med omkring 90.000 gæster årligt. Har åbent fra 1. maj til 30. september kl. 10.00-16.00. Her har man ved hjælp af langtidsledige og historisk interesserede bygget en enestående middelalderby.

Hver lørdag og søndag og i efterårsferien holder Middelaldercentret »riddertuner-ringer«.

Adressen er Ved Hamborgskoven 2. Sundby L. 4800 Nykøbing F. Tlf. 5486. 1934.

På bog-fronten har Forlaget Klematis netop udgivet den børnevenlige bog »På besøg i middelalderen« af Annette Lærche Trolle (tidl. tilknyttet Horsens Museum) og Henrik Bjerregrav med flotte fotos fra netop Middelaldercentret.

Ligesom det er tilfældet med vikingetiden, er der begyndt at dukke middelaldergrupper op, hvor man dyrker middelalderen så historisk korrekt, det overhovedet er muligt - fra fremme af middelalderhåndværk til riderturneringer.

Det var Ludvig Holberg, der i »Moralske Tanker« fra 1749 første gang her til lands kaldte perioden fra omkring 1050 til 1536 for »middelalderen«.